

Wcześniejsza emerytura dla nauczyciela

Emerytura z Karty nauczyciela (bez względu na wiek)

Przepisy art. 88 Karty nauczyciela tworzą pełną i wyczerpującą regulację warunków przejścia na emeryturę nauczycieli bez względu na wiek. Zgodnie z art. 88 ust. 1 nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy mogą przejść na emeryturę. Do 20-letniego okresu pracy w szczególnym charakterze zalicza się okresy pracy nauczycielskiej wykonywanej co najmniej w połowie obowiązującego wymiaru zajęć.

Ustalając okres zatrudnienia w szczególnym charakterze, nie uwzględnia się okresów:

1. niezdolności do pracy
2. urlopu dla poratowania zdrowia
3. urlopu szkoleniowego
4. przebywania nauczycieli na urlopie na dalsze kształcenie się
5. pozostawiania nauczycieli w stanie nieczynnym
6. za które pracownik otrzymał po 14 listopada 1991 r. zasiłki: chorobowy, macierzyński, opiekuńczy lub świadczenie rehabilitacyjne
7. urlopu wychowawczego, urlopu bezpłatnego, okresów służby wojskowej.

Nauczyciele zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli spełnią warunki stażowe **do dnia 31 grudnia 2008 r.**, z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy. To ostatnie kryterium kwalifikacyjne może zostać zrealizowane również po tej dacie.

Rozwiązanie stosunku pracy na wniosek nauczyciela zatrudnionego w szkole lub placówce publicznej może nastąpić na podstawie:

1. art. 20 ust. 1 KN - w razie częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć
2. art. 23 ust. 1 pkt 1 KN - na wniosek nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania
3. art. 23 ust. 4 pkt 1 oraz art. 27 ust.3 KN - na mocy porozumienia stron, jeżeli z wnioskiem o rozwiązanie stosunku pracy w tym trybie wystąpił nauczyciel i okoliczność ta została wskazana w świadectwie pracy
4. art. 27 ust. 1 KN - po złożeniu 3-miesięcznego wypowiedzenia przez nauczyciela zatrudnionego na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

W wyroku z dnia 30 sierpnia 2001 r. (II UKN 525/00) Sąd Najwyższy potwierdził, że „rozwiązanie stosunku pracy z mianowanym nauczycielem na jego wniosek, stanowiące przesłankę nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty nauczyciela, może nastąpić w każdym uzgodnionym terminie, a nie tylko z końcem roku szkolnego, po uprzednim 3-miesięcznym okresie wypowiedzenia (art. 23 ust. 2 pkt 1 Karty nauczyciela)”.

Okoliczność, że po rozwiązaniu stosunku pracy, za to w dacie złożenia wniosku o emeryturę, wnioskodawca wykonuje pracę nauczycielską na podstawie kolejnego stosunku pracy, nie wpływa na możliwość nabycia przez niego uprawnień emerytalnych na podstawie art. 88 ust. 1 Karty nauczyciela (wyrok SN z dnia 25 czerwca 2009 r., I UK 16/09).

Podkreślić należy, że aby otrzymać emeryturę liczoną według dotychczasowych (starych) zasad z wnioskiem o emeryturę należy wystąpić **przed ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego**. Według starych zasad, tj. zgodnie z art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, emerytura wynosi:

- 24 proc. kwoty bazowej

oraz

- po 1,3 proc. podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych
- po 0,7 proc. podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych.

Emerytura z tytułu pracy w szczególnym charakterze, po spełnieniu warunku wieku i stażu do 31.12.2008 r.

Osoby, które wykonują pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 Karty nauczyciela, ale nie spełniają warunków wymaganych do przyznania emerytury bez względu na wiek, mogą ubiegać się o emeryturę z tytułu pracy w szczególnym charakterze. Prawo do emerytury na podstawie §15 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43) przysługuje po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz udokumentowania okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze 20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn, w tym co najmniej 15 lat pracy nauczycielskiej. Praca nauczycielska musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przy czym przyznanie tej emerytury nie jest uzależnione od tego, by ostatnim zatrudnieniem było zatrudnienie z tytułu wykonywania pracy nauczycielskiej. Prawo do emerytury w wieku obniżonym, w przypadku osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., uzależnione jest od spełnienia warunków dotyczących wieku i stażu pracy, w tym nauczycielskiej, do 31 grudnia 2008 r. Zatem z tej emerytury nie będą mogli skorzystać mężczyźni urodzeni po 1948 r., bowiem do końca 2008 r. nie mogli osiągnąć 60 lat.

Przy ustalaniu okresów zatrudnienia warunkujących nabycie prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym nie jest możliwe zaliczenie okresu pracy w szczególnym charakterze -nauczyciela, do okresów innej pracy w szczególnych warunkach, np. praca szlifierza (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2005 r., II UZP 10/05).

Emerytura w wieku obniżonym z tytułu praw nabytych

Dla osób, które wykonywały bądź nadal wykonują pracę nauczycielską, a które do końca 2008 r. nie spełniły warunku dotyczącego wieku emerytalnego (55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn), przewidziano rozwiązanie wynikające z art. 184 ustawy emerytalnej. W myśl tego przepisu, jeśli na dzień 1 stycznia 1999 r. mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym 15-letni okres pracy nauczycielskiej, nie przystąpiły do OFE albo złożą wnioski o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa, mogą nabyć prawo do emerytury w kolejnych latach (w 2009 r. i dalej), po osiągnięciu obniżonego wieku emerytalnego: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn.

Wysokość tej emerytury będzie liczona w sposób mieszany, a mianowicie emerytura przyznana na

wniosek osoby ubezpieczonej, która osiągnęła wiek emerytalny w:

- 2009 r. – wynosi 80 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej (według starych zasad) oraz 20 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej (według nowych zasad)
- 2010 r. – wynosi 70 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej oraz 30 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej
- 2011 r. – wynosi 55 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej oraz 45 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej
- 2012 r. – wynosi 35 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej oraz 65 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej
- 2013 r. albo 2014 r. – będzie wynosić 20 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej

oraz

- 80 proc. emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej.

Od 1 stycznia 2015 r. emerytura dla osoby, która osiągnie wiek emerytalny, będzie obliczana w całości według nowych zasad. Zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy (kwoty wpłaconych składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego) przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

Uwaga, niekorzystne przepisy

Od 1 stycznia 2013 r. weszły w życie przepisy, które w niekorzystny dla świadczeniobiorców sposób przewidują możliwość przeliczenia emerytury po ukończeniu przez nich powszechnego wieku emerytalnego, wskazanego w art. 24 ustawy emerytalnej. Od 2013 roku podstawa obliczenia emerytury przyznawanej na podstawie art. 24 ustawy będzie pomniejszana o kwoty pobranych wcześniejszych świadczeń emerytalnych z ZUS. Sytuacja ta będzie miała miejsce zarówno w odniesieniu do świadczeniobiorców emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach bądź o szczególnym charakterze, jak i emerytur nauczycielskich przyznanych w oparciu o art. 88 Karty nauczyciela, pod warunkiem złożenia wniosku o przeliczenie świadczenia.

Wprowadzone od 1 stycznia 2013 r. zmiany będą niekorzystne szczególnie dla tych osób, które przed uzyskaniem powszechnego wieku pobierały wcześniejszą emeryturę przez długi okres, np. kilka lat. Muszą się wówczas liczyć ze znacznym zmniejszeniem właściwego świadczenia.

Stan prawny na 14.11.2013 r.

Maria Sz wajkiewicz

www.solidarnosc.gda.pl